

شرکت توزیع نیروی برق
استان مرکزی

جرايم ناشی از کار و رویه قضایی

محمد اسدی جونوشتی

وکیل پایه یک دادگستری و مدرس دانشگاه

داود عابدی

مدیر عامل شرکت توزیع برق استان مرکزی

انتشارات شیوه

۱۳۹۰

سرشناسنامه: اسدی جونوشی، محمد، ۱۳۴۹-
 عنوان و نام پدیدآور: جرایم ناشی از کار و رویه قضایی / نویسنده محمد اسدی جونوشی، داود عابدی.
 مشخصات نشر: تهران: شیوه، ۱۳۹۰.
 مشخصات ظاهری: ۱۸۴ ص.
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۷۲۱۴-۹۶-۴
 وضعیت فهرست نویسی: فیبا
 موضوع: کار - قوانین و مقررات - ایران
 موضوع: رویه قضایی
 رده بندی کنگره: ۱۳۹۰ ج ۴ الف ۵ / ۱۲۷۰ KMH
 رده بندی دیویی: ۳۴۴/۵۵۰۱
 شماره کتابشناسی ملی: ۲۲۸۳۷۱۲

عنوان کتاب: جرایم ناشی از کار و رویه قضایی

تألیف: محمد اسدی جونوشی، داود عابدی

ناشر: انتشارات شیوه

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۰

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۴۰۰۰ تومان

چاپ و صحافی: خورشید / شکیب

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۷۲۱۴-۹۶-۴

مرکز پخش: تهران، پخش اشک قلم نوین، تلفن: ۶۶۴۸۰۱۵۳

همراه: ۰۹۱۲۸۰۵۴۰۸۷

فهرست مطالب

مقدمه

فصل نخست: کلیات

الف- تعریف کار و مسایل پیرامون

۱- تعریف کار

۲- جنبه حمایتی حقوق کار و امره بودن آن

ب- کارگرو شرایط آن

۱- طبیعت کار و رابطه غیر تبرعی بین کارگر و کارفرما

۲- تبعیت حقوقی و اقتصادی

۳- موارد تردید و استثناء

۱-۳- موارد تردید

۲-۳- موارد استثناء

ج- کارفرما و رابطه کاری

۱- کارفرما

۲- قرارداد کار

۳- کارگاه

د- حوادث ناشی از کار و عوامل بروز آن

۱- حادثه ناشی از کار

۲- عوامل بروز حوادث ناشی از کار

ه- مسوولیت کیفری و موارد مرتبط با آن

۱- مسوولیت کیفری و سیر تحول آن

۲- مبانی مسوولیت کیفری

فصل دوم: مسوولیت کیفری جرایم کار و انواع آن

الف- مسوولیت کیفری اشخاص حقیقی

۱- مسوولیت ناشی از فعل و ترک فعل

۱-۱- مباشرت

۱-۲- تسبیب

۱-۳- اجتماع مباشر و سبب یا اجتماع چند سبب

۵۴	۲- مسوولیت ناشی از دستورات
۵۵	۲-۱- آمریت
۵۷	۲-۲- مدیریت
۶۱	ب- مسوولیت کیفری اشخاص حقوقی
۶۲	۱- اشخاص حقوقی و ویژگی‌های آنها
۶۳	۲- انواع اشخاص حقوقی و مسوولیت کیفری آنها
۶۴	۲-۱- اشخاص حقوقی حقوق عمومی
۶۴	۲-۲- اشخاص حقوقی حقوق خصوصی
۶۵	۳- دلایل له و علیه مسوولیت کیفری اشخاص حقوقی
۶۵	۳-۱- دلایل علیه مسوولیت کیفری اشخاص حقوقی
۶۸	۳-۲- دلایل له مسوولیت کیفری اشخاص حقوقی
۷۰	۴- مسوولیت کیفری اشخاص حقوقی در قوانین ایران و چند کشور دیگر
۷۶	ج- مسوولیت کیفری ناشی از فعل دیگری
۷۷	۱- ضرورتها و توجیهات
۷۸	۱-۱- ضرورتها
۷۸	۱-۲- توجیهات
۷۹	۲- مبنای حقوقی مسوولیت کیفری ناشی از فعل دیگری
۷۹	۲-۱- نظریه مبتنی بر فرض تقصیر
۸۱	۲-۲- نظریه مبتنی بر فرض خطر
۸۳	۲-۳- نظریه مورد قبول در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران
۸۵	فصل سوم: مصادیق، شرایط و مجرمین ناشی از کار
۸۵	الف- مصادیق جرائم ناشی از کار
۸۶	۱- عدم رعایت قوانین و مقررات عمومی مربوط به کار
۹۶	۲- فقدان نظارت، بی‌احتیاطی، بی‌مبالاتی و عدم رعایت نظامات دولتی کار
۱۲۰	۳- مسوولیت کیفری ناشی از محیط کار
۱۳۴	۴- مسوولیت کیفری ناشی از وسایل و ابزار کار
۱۴۱	۵- مسوولیت کیفری ناشی از عدم در اختیار قرار دادن وسایل ایمنی
۱۴۳	ب- شرایط تحقق جرایم ناشی از کار
۱۴۳	۱- ارتکاب فعل مجرمانه
۱۴۴	۲- ارتکاب جرم به صورت غیر عمدی
۱۴۶	۳- وجود تمهید یا تکلیف ناشی از قرارداد کار
۱۴۷	۴- لزوم ورود صدمه و یا فوت در حین انجام وظیفه کاری
۱۴۸	۵- وجود رابطه علیت

۱۵۱	۱-۵- نظریات راجع به علّیت
۱۵۴	۲-۵- اثبات رابطه علّیت
۱۵۵	ج- مجرمین ناشی از کار
۱۵۵	۱- جرایم کارفرمایان
۱۵۶	۱-۱- وقتی که کارفرما به تنهایی سبب جرم می‌شود
۱۵۷	۲-۱- وقتی که عمل کارگر جاهل به حکم، منضم به فعل کارفرما می‌شود
۱۵۸	۳-۱- وقتی که مباشر جرم وسایل و ابزار متعلق به کارفرما باشد
۱۵۹	۴-۱- وقتی که اضطرار کارگر ناشی از عمل کارفرما باشد
۱۵۹	۵-۱- وقتی که کارفرما کار را به پیمانکار سپرده باشد
۱۶۱	۲- جرایم کارگران
۱۶۱	۱-۲- وقتی که کارفرما وسایل حفاظتی در اختیار کارگر گذاشته باشد
۱۶۲	۲-۲- وقتی که کارگر با علم به اعمال خطرناک می‌پردازد
۱۶۴	۳-۲- اختلاف کارگر و کارفرما
۱۶۵	۳- اجتماع قصور کارگر و کارفرما
۱۶۵	۴- بزه‌دیدگان مجرم
۱۶۶	۴-۱- عمد زیان‌دیده
۱۶۶	۴-۲- تقصیر زیان‌دیده
۱۷۱	۵- قوه قهریه و جرایم ناشی از کار
۱۷۵	فصل چهارم: طرق پیشگیری جرایم ناشی از کار و لزوم قانونگذاری راجع به آن
۱۷۹	منابع و مآخذ
۱۷۹	الف- کتب
۱۸۲	ب- مجلات و نشریات
۱۸۲	ج- پایان نامه‌ها. جزوات
۱۸۳	د- مجموعه قوانین و آراء

به نام آنکه جان را فکرت آموخت

۱- مقدمه

یکی از جرایمی که به واسطه آن بیشترین صدمات بدنی به افراد وارد می شود حوادث ناشی از کار می باشد. با توجه به آمار اعلام شده از ناحیه مراجع رسمی کشور به نظر می رسد که بین صنعتی شدن شرکت ها و مؤسسات، و حوادث ناشی از کار رابطه مستقیم وجود دارد.^۱ به نظر می رسد، صرفاً حوادث ناشی از کاری که در خصوص کارگران تحت پوشش سازمان تامین اجتماعی اتفاق می افتد، رقم قابل ملاحظه ای می باشد.^۲ با بررسی آثار نویسندگان، علیرغم اهمیت مسئله و تبعات ناگوار ناشی از حوادث کار، مانند آثار منفی روحی و روانی جهت خود و خانواده های مرتبط با این قبیل جرایم و رسیدگی های طولانی قضایی، پرداخت غرامات، ازدست رفتن نیروهای کارآمد، افزایش هزینه های درمانی و تعداد روزهای مراقبتی، کمتر به جرایم ناشی از کار از دیدگاه حقوقی، پرداخته شده است.^۳ شاید یکی از علل

۱- بنابر آمار اعلام شده توسط دفتر آمار و محاسبات اقتصادی و اجتماعی سازمان تامین اجتماعی، بیشترین تعداد حوادث ناشی از کار طی سال ۱۳۸۷، منعکس گردیده در سالنامه آماری سال ۱۳۸۷ که با کد ۸۸GPD۷۱P۵ انتشار یافته، مربوط به استانهای تهران، اصفهان، خوزستان و مرکزی بوده است که یکی از دلایل آن را می توان وجود مراکز صنعتی متعدد در آن استانها دانست. همچنین حسب گزارش خبرگزاری فارس که به نقل از اداره کل روابط عمومی و امور بین الملل سازمان تامین اجتماعی اعلام نموده است در طول سالهای ۸۰ تا ۸۴ بیشترین آمار ناشی از کار در استانهای تهران و اصفهان و کمترین موارد حوادث ناشی از کار در استانهای خراسان جنوبی و سیستان و بلوچستان رخ داده است. باید افزود بنابر اظهارات سرپرست اداره کل امور فنی بیمه شدگان سازمان تامین اجتماعی که در مصاحبه با خبرگزاری جام جم منعکس گردیده، در روز نامه مورخ ۱۳۸۷/۶/۶ بیشترین حوادث، مربوط به کارگران بخش صنعت و کارگرانی است که با ماشین و ابزار آلات صنعتی سرو کار داشته اند.

۲- بنابر آمار اعلام شده توسط دفتر آمار و محاسبات اقتصادی و اجتماعی سازمان تامین اجتماعی که با کد های ۸۸ IPD۵۹P۶ و ۸۸GPD۷۱P۳ انتشار یافته، تعداد حادثه دیدگان ناشی از کار که صرفاً تحت پوشش سازمان تامین اجتماعی بوده اند در سال ۱۳۸۷، ۲۲۱۳۳ و در شش ماهه اول سال ۱۳۸۸، ۱۰۲۹۷ مورد می باشد.

۳- به عنوان مثال حسب آمار اعلام شده توسط دفتر آمار و محاسبات اقتصادی و اجتماعی سازمان تامین اجتماعی که با کد ۸۸ IPD۵۹P۶ انتشار یافته و تنها مربوط به آن دسته از کارگرانی است که زیر پوشش بیمه ها قرار دارند بیشترین گروه سنی حادثه دیدگان ناشی از کار مربوط به رده سنی ۲۹-۲۵ سال بوده و تعداد روزهای معالجه بر اثر حوادث ناشی از کار طی سال ۱۳۸۷، ۱۰۹۰۵۲۳ روز می باشد که ۴٫۷۵ درصد حادثه دیدگان ناشی از کار مربوط به متاهلین است. همچنین حسب مقاله نوشته شده توسط آقای کوروش

افزایش جرایم ناشی از کار، عدم توجه جامعه و مسئولین پیشگیری به مسببین غیر مستقیم و در عین حال اصلی بروز حوادث که سود کاری را برده‌اند و بایستی خطرات ناشی از آن را نیز پذیرا باشند، است. چراکه در حوادث ناشی از کار دیگر نمی‌توان مسئولیت کیفری را صرفاً متوجه افرادی که بر اثر کار آنها جرمی اتفاق می‌افتد، دانست، بلکه به لحاظ به وجود آمدن کارگاه‌های متعدد و وجود دستگاههای پیچیده صنعتی و فعالیت‌های متنوع، بایستی مسئولیت را با توجه به نظرات مختلفی که ارائه خواهد شد و عدل و انصاف حکم میکند، بر عهده افرادی که اگر چه اصولاً فعل مادی مجرمانه را مرتکب نمی‌شوند ولی باتوجه به مسئولیتی که در ساخت دستگاه‌ها، ارایه وسایل ایمنی، آموزش، نظارت و ایجاد مکان‌های امن برای کار کردن دارند، استوار نمود، تا بدینوسیله انصاف و عدالت کیفری بهتر تأمین شود. به عبارت دیگر جامعه از سیستم قضایی این توقع را دارد تا از یک سو از زیان دیده اعم از کارگران و اشخاص ثالث حمایت نماید تا آنها بتوانند به راحتی به خسارت‌های وارده برسند و از طرف دیگر کارفرمایان از پیامدهای مسئولیت کارگران به ویژه مسئولیت کیفری آنها که ممکن است ناشی از سهل‌انگاری، مسامحه، غرض‌ورزی و یا سودجویی باشد، در امان بمانند. با توجه به مسائل عنوان شده و اینکه حقوق‌دانان در مسئولیت کیفری جرایم ناشی از کار دچار اختلاف نظر می‌باشند و رویه قضایی مشخصی در این خصوص وجود ندارد و از آنجایی که هر یک از مداخله‌کنندگان در جرایم ناشی از کار، اهمیت ویژه‌ای در باب مسئولیت کیفری دارند، و در نهایت اینکه به نظر می‌رسد آرای صادره در این خصوص تاکنون جنبه بازدارندگی نداشته‌اند موجب گردید که این تألیف در باب مسئولیت کیفری جرایم ناشی از کار صورت پذیرفته و مصادیق آن نیز (با ذکر آرای صادره از محاکم که بدون اعمال تغییراتی، آن آراء آورده شده‌اند)، قید شود، تا بدینوسیله مجهولانی که در ارتباط با این جرایم وجود دارد برطرف گردیده و در نهایت راهکارهای مناسب که موافق با عدالت کیفری و صدور آراء یکسان و مستند به قانون باشد، ارائه شود.